

På SAFARI til Vinnufjell.

Av Per Sylow

Det var en stekende varm lørdags ettermiddag i slutten av juli 1955. Omsider en høysommerdag av den gamle, gode sorten. Byen var i ferd med å avfolkes. Alt som kunne krype og gå flyktet bort fra de støvete og bakerovnsvarme gatene for å søke avkjøling i fjorden, som bød på 20° solglitrende sommerbølger.

Iskremselgerne hadde en av sine store dager, og på Nordre var turister observert i sjokkerende lett antrekk. Kort sagt — sommer i Norge. Da var det vi drog på ski. Ikke vannski, men virkelige, klistersmurte ski med stålkanter, stokker, anorakk, selbustrømper og alt til faget henhørende.

Det skal innrømmes at det var litt av en prøvelse å opptre i slikt antrekk på denne årstid. Nesten som å gå i badedrakt en januardag. Vi unngikk behendig å vekke oppsikt ved å bevege oss mest mulig pr. veit under de avsluttende forberedelser. Men umiddelbart før start møtte vi til vår skrekk Carco i Elvegaten. Han var for inngående med stang, klepp og en stor laks. Den bemerkning han

kom med da hans øyne falt på de vinterkledte skiløpere var ram-
mende, men skal av plasshensyn ikke gjengis her.

Noen kopperbrune barn i soldrakt og med ispinn gjorde store
øyne da vi spente skiene fast på biltaket. På førespørsel fikk de
vite at ferden gikk til Soria Moria slott på Vinnufjell, hvor Kong
Vinter bor om sommeren.

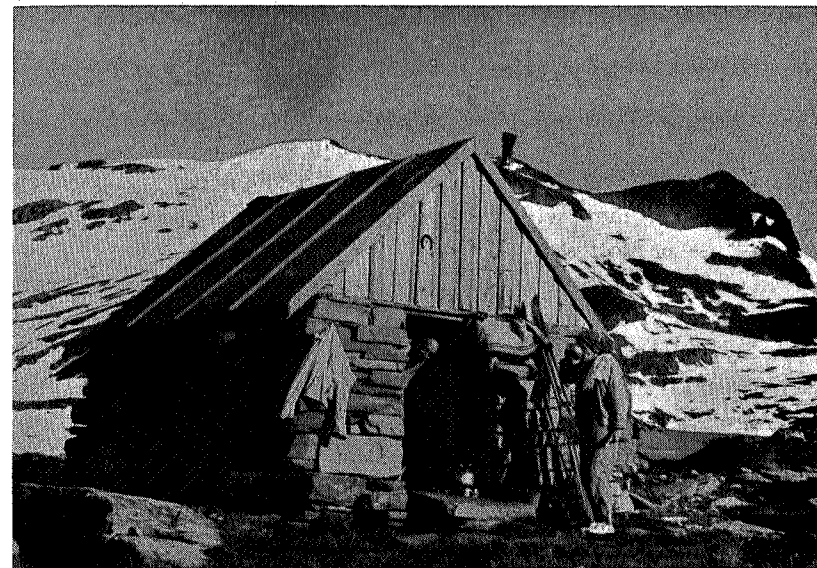
Så bar det avsted gjennom de brede bygder hvor slåttonna var
i full gang. Next stopp — Surnå, hvor ekspedisjonen inntok av-
kjølende forfriskninger og vakte oppsikt blant de mange unge
damer i BH og shorts. På Alvundeid møtte vi etter avtale Arne
Næss fra Molde, en av de største alpinister fra Rosenes by. Han
var iført lignende vinterlig antrekk og meddelte at han følte seg
lettet da han passerte Oppdøl asyl uten å bli tatt i forvaring.

Det er her på sin plass å nevne at ekspedisjonen bestod av 3 trøn-
dere, Arne Wenaas og hans frue Frances + nedskriveren av disse
linjer samt den ovenfor nevnte Arne Næss fra Molde. Etterat vi
forlot sivilisasjonen sluttet også Olav Innerdal seg til.

Man hadde satt seg som oppgave å gjennomføre den første
bestigning av Vinnufjell på ski og førstebestigning av en rekke
vanskelige tindenaer som ifølge ryktet skulle befinne seg et sted
inne på Vinnubreen. Fra Nerdal var planen å gå opp til Grasdals-
seter og videre inn Grasdalen til Sunndalssiden, hvor vi skulle
overnatte i en steinbu — «Ralet» — og med denne som basis foreta
det endelige fremstøt mot Vinnufjell. Vi drømte om spennende
førstebestigninger, luftig klatring og susende utforkjøring. Bare
det siste — midtsommers — var jo litt av en attraksjon. Med sik-
kerhet visste vi at det aldri hadde vært skiløpere på Vinnufjell
noen gang.

Det finnes ikke rektangelkart over dette terreng. På det gamle
Amtskart er Vinnufjell bare markert med en stor hvit flekk. Hvor-
vidt denne betegner Møre fylkes nest største snøbre eller om det
er den siste hvite flekk på Norgeskartet skal være usagt. Sikkert
er det at det er noe rart og hemmelighetsfullt over disse trakter.
There is an Air of Mystery and Romance about the Vinnufjell, som
Slingsby så betegnende skrev etter sin førstebestigning i 1906.

På Nerdal fikk vi høre at det nettopp var sluppet løs 40 avls-

«Ralet»

Arne Wenaas

okser i Grasdalen. Like etter sleppet hadde de kåret sin leder under
store kamper. Svære skrotter på 800—900 kg hadde tørnet mot
hverandre med bulder og brak. Bjørketrær knakk som fyrstikker
under kampens hete, og en av oksene var blitt stanget helt ut i
Innerdalselva før den ga seg. Det var mindre hyggelig å tenke
på at vi måtte passere hele oksedriften for å komme fram gjennom
Grasdalen, men vi trøstet oss med at det til enhver safari hørte
fremtrenging gjennom villdyrbefengt jungel. Vi startet fra Nerdal
kl. 6 ettermiddag og håpet å nå «Ralet» i 11-tiden om kvelden.
Med ski og bestialske tunge sekker slet vi oss oppover mot Gras-
dalen. Stien går gjennom svær skog og mellom kjempesteinur.
Gammel og trollesk furugadd av de største dimensjoner skapte den
rene eventyrstemning. Tåka kom sigende inn fra vest og gjorde
trollskogen ennå mere dyster.

Omsider nådde vi en svær utgar med mye piggråd. Et sted
bak utgaren befant seg oksene og herfra ble det å gå på eget ansvar
ifølge den utvetydelige avskjedshilsen vi fikk da vi forlot Nerdal.

Etter knapt 5 minutters gang møtte vi de første eksemplarer av arten. 4 stykker lå bedagelig midt på stien. En større omgående bevegelse måtte til. Umulig å vite hva de kunne finne på selv om de så relativt fredelige ut. Følgelig ble farten øket til springmarsj, hvilket bød på sine problemer i krattskogen med ski og 30 kgs sekk. Etter en lang omvei følte vi oss trygge og våget oss inn på stien igjen. Den gikk langs elven som skummet villt avsted i store fosser og stryk — et flott syn.

Det gikk bra et godt stykke oppover, og dalen begynte så smått å sees i fugleperspektiv under oss. Plutselig — i en sving — stod vi så å si ansikt til ansikt med en hel flokk på 10 svære beist av noen okser, store som slagskip. Særlig en rød trønderokse med lange, spisse og gule horn så meget fryktinngydende ut. Vi ga oss ikke tid til å se etter om den senket sine horn til angrep, men forsom svant som små lyn i retning av nærmeste myr. Så tunge som oksene var, regnet vi med at de med sine spisse ben ikke ville oppta noen forfølgelse utover myren, hvilket viste seg å stemme, både denne gang og senere. Det gikk ikke fort på dette vis, og anstrengende var det også. Etter nok en omvei begynte stigningen å slakke av innover mot Grasdalen. Her fikk vi på lang avstand se Grasdalssetra. Den ligger nydelig til på en stor gressvoll, hvor vi til vår skrekk så at oksene hadde konsentrert sin hovedstyrke. Av og til sloss de, stanget hverandre og brølte iltert. Det så ikke bra ut. . . . Til setra kom vi uten viderverdigheter. Den er tarvelig, bare et rom med steingulv, samt fjøs. Ganske solide tømmerstokker, men på hjørnene piggrådruller for at våre 4-beinte venner ikke skulle rive ned husene. Oksene har nemlig for vane å klø og skubbe seg mot hushjørnene.

Vi tok en liten rast inne i bua og diskuterte hvordan vi best skulle ta veien videre for å unngå tyrefektning. Imens var Næss ute i et nødvendig ærend. Hørte plutselig et hyl utenfor. Fikk se ham i 100 meters fart, skarpt forfulgt av en stor, svær okse med nesering. Etter å ha prestert en glimrende 100 meter gikk han over til høydesprang. Også denne øvelse behersket han til fullkommenhet og spratt opp på fjøstaket som en rakett. Oksen brølte skuffet. Heldigvis gikk den ikke i gang med noen beleiring av den tapre

Etter å ha prestert en glimrende 100 m — — —

moldenser, men ruslet bort til noen nesten ennå mere skumle eksemplarer av arten litt lengere borte. Næss kom ned av fjøstaket og inn i bua til oss andre.

Det så ut til værromslag. Tåka seg tungt inn i dalen og oksene brølte iltert. Imidlertid måtte vi videre og det fort — det var langt igjen til «Ralet». Etter at vi hadde forøket våre pakninger med så meget ved som mulig, ble utbrytningsforsøket besluttet. Nærmest på tå hev listet vi oss ut bakveien gjennom kokhuset og hadde da setra mellom oss og fiendens hovedstyrke. — Da oksene fikk se denne manøvre, satte de i et kor av rasende brøl og kom dundrende etter oss så jorden skalv. The Charge of the heavy Brigade førte dog ikke til noen tilintetgjørelse, idet vi i god tid nådde en reddende myr. Det er ikke ofte en er så begeistret for å komme ut på blautmyr, som vi var akkurat da. Oksenes siste styrke ble observert etter 10 minutters gang fra setra. Elven gikk i en stor sving og på den andre siden var det ingen okser. Forsering av elven ble derfor besluttet. Det viste seg imidlertid lettere sagt enn gjort. Elven var stor og strid. Dyp var den også. Til slutt fant Olav et sted hvor 3 glatte og spisse steiner stod opp av strømmen. Med ski, isøks, skistokker, taug, soveposer, ved og 30 kgs sekk gjorde han 3 fantastiske sprang og landet sikkert og elegant «hinsides». Helt tørrskodd. Vi andre kom med angst og beven over på en ikke fullt så elegant måte etter at to av ekspedisjonens medlemmer falt uti til livet og ble trukket i land etter en skistav før strømmen fikk tak. Med elven trygt mellom oss og de siste oksene anså vi alle hindringer for overvunnet og la iveri for alvor innover dalen.

— — — landet sikkert og elegant «hinsides»

Her ble det tungt tilgagns. En drepende lang og seig stigning på mykt mosetepps. Omsider ble høydepunktet nådd, og det gikk lettere innover på fast lende. Imponerende omgivelser med Vinnubrens isheng til høyre og Skarfjell og Trolleggen til venstre. Man kunne med letthet tro seg hensatt til en bortgjemt avdal inne i det mystiske Tibet. Dalen stenges i syd av en bratt og snødekket stigning som aldri syntes å komme nærmere. Omtrent halvveis viste det seg at vi måtte over elven nok en gang. Den rant rolig og stille og på et noenlunde rimelig sted vasset vi simpelthen ut idet vi resonerte som så at stort våtere enn vi var kunne vi neppe bli. Det begynte å mørkne og tåken seg stadig tettere innover. Regnet så ikke ut til å være langt borte.

Omsider ble den bratte stigningen nådd. Her kom snøen for alvor og skiene fikk endelig gjøre nytte for seg. Først var prima, og vi kom raskt i høyden på de på forhånd godt preparerte og klister-smurte ski. Etter en lang og bratt stigning i halvmørke og dusjregn kom vi i halvtolvtiden opp i et trangt pass i ca. 1200 m høyde. Olav kom med den meget oppmuntrende melding at stigningen nå var unnagjort og at det bare gjenstod et kort stykke ned til bua. Etter en kort pause lød ordren på real utforkjøring først og deretter aftens på «Ralet» med stekt flekk og speilegg om i høyden en halv times tid.

Men skjebnen ville det annerledes. Allah hadde nemlig skrevet i sin bok at ekspedisjonen ikke skulle komme under tak denne natten. Men det visste vi intet om og freste i glad fortrøstning utover.

Det ble etterhvert en mistenkelig lang utforkjøring og snart

skimtet vi Sunndalen som et mørkt svelg under oss i halvmørket. Det ble mindre og mindre snø og skiene måtte av. Stadig intet tegn til bua.

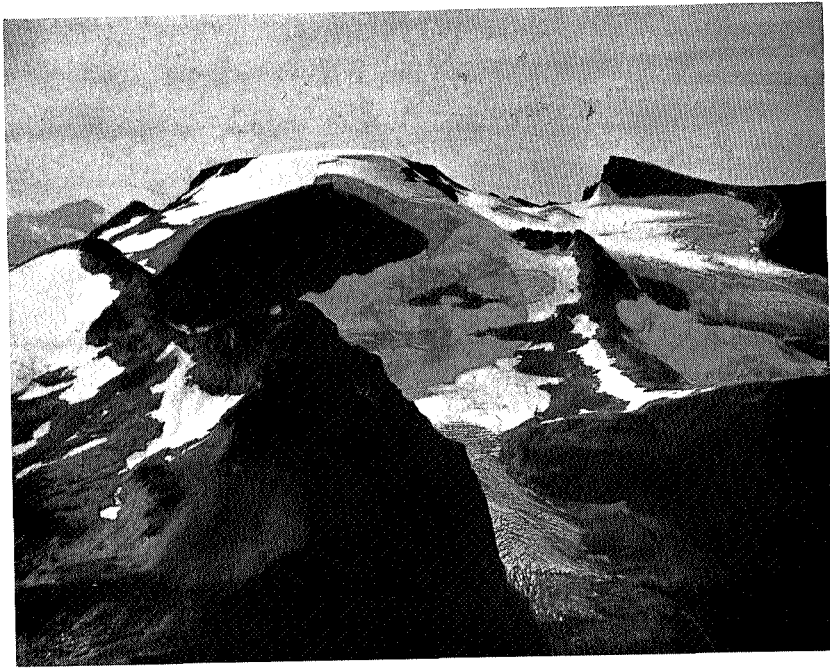
På toppen av en stor stein ble en snøvarde bygget og ski og sekker etterlatt. Deretter — spredning, i alle retninger, utover fjellet for å lete etter bua. Det var tusen steiner i det terrenget som kunne se ut som ei steinbu. Mørkt som det var ble det som å lete etter nåla i høylasset, om ikke ennå verre. — Etter mange timers trøstesløs leting i regn og mørke ble bua omsider funnet frampå morgenkysten. Det viste seg at vi i halvmørket hadde kjørt bare 50 m tilhøyre for den. Klokken 6 om morgenen var vi inne i bua — 12 timer etter starten fra Nerdal. Bua var bygget av stein og hadde blikktak. Gulvflaten var ca. 8 m² med 2 brede køyer, bord og ovn. Det ene vinduet var blåst ut og måtte tettes med en papirsekk.

Så stor frokost med speilegg, stekt flekk m. m. m. En flaske cognac ble tryllet frem og en dram eller to smakte ubeskrivelig godt før vi køyet kl. 7.

Olav og undertegnede krøp tilsens i den øverste køy. Det krevdes klatring for å komme opp og var således bare tillatt for medlemmer av tindeklubben. Ekspedisjonens øvrige medlemmer måtte ta tiltakke med første etasje à la sardiner i eske.

Hele banden sovnet momentant og våknet ikke før kl. 12. Ute var det et skrekkelig vær med vind, tåke og silregn. Ny stor frokost. Deretter en lengere frokostlur.

Etter oppvåkning nr. 2 stod en bedre middag på programmet. Vi fikk da for alvor se hva Olav hadde dradd på i sin kjempesekk. Diverse selters og pils kom for en dag, og det ble uinnskrenket skjenkerett på hotell «Ralet». Middagen bestod av pølser. Et 3-liters Norgesglass med syltede plommer kom opp av Olavs bunnløse sekk, samt en svær stabel med vafler til kaffen. Vi hadde det prima, godt og varmt og særdeles koslig. Humøret var på topp tross for uværet som raste med uforminsket kraft hele dagen. — Etter kaffen fikk man et anfall av energi igjen og et rekognoseringsframstøt mot Vinnufjell ble foretatt. Etter et par timer kom samtlige tilbake igjen, frosne og gjennomvåte. Slik som været var lot det seg ikke gjøre å orientere seg om terrenget. I ca. 1500 m høyde

Vinnufjell. «Dronningens krone» tilh., Frankestind i forgr.

Arne Wenaas

var det ikke annet å se enn breer som forsvant i det uendelige innover i regn og tåke. Føret var allikevel fast og fint, og det ble en ypperlig utforkjøring tilbake til «Ralet».

Deretter aftens. Til køys kl. 9. Vi sov alle utmerket til tross for de primitive forhold. Våknet kl. 3 om natten ved at regnet trommet med fandenivolsk kraft mot blikktaket. Det lot til at Trollorkestret spilte for fullt ute, og det peip og ulte i bardunene som «Ralet» var forankret med.

Kl. 6 morgen ble vi vekket brutalt av et begeistringens brøl fra Næss. «Govær, guta. Govær.» Beboerne av køyen merket: For Members only, foretok en rask nedfiring og fikk syn for sagn. Solen flommet inn gjennom budøra og vi var ikke sene om å komme oss ut i den duggfriske morgen. Solen strålte fra en blå godværs-himmel. Bare enkelte rester av tåke drev som små zeppelinere over

avgrunnen mot Sunndalen. Bak bua lå Vinnufjellet i all sin velde, badet i solskinn. Intet under at Slingsby døpte den vestre toppen for «Dronningens krone». Den så virkelig ut som den var prydet med diamanter og funklet og fristet over all måte.

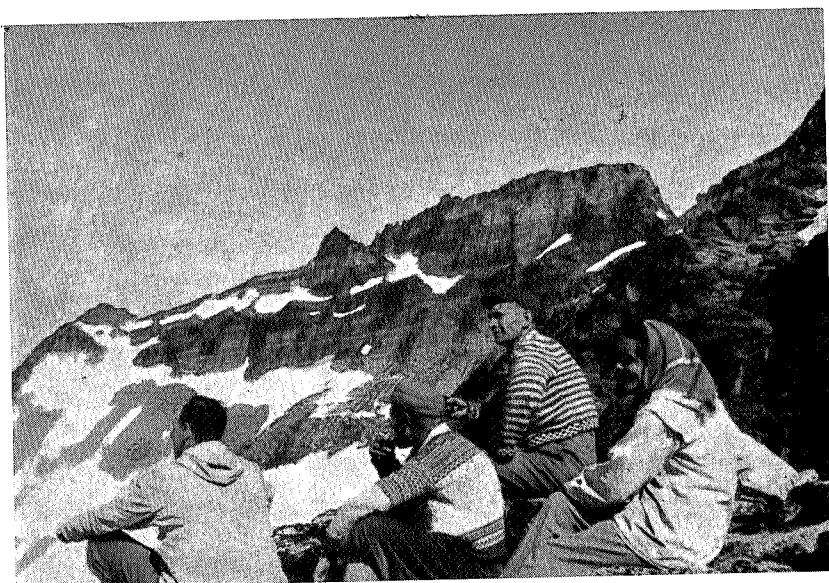
Stor begeistring. Jo, nå skulle vi få litt av en dag i fjellet. Etter en større festfrokost i anledning av godværet smurte vi skiene med klister og la iveri, godt rustet med alt hva ekspedisjonen kunne mønstre av alpint utstyr — og det var ikke så ganske lite.

Skiene tok vi på bare 20 m fra hytta og det gikk jevnt og støtt oppover på helt glimrende føre. Langt og tungt mot en rund topp som sees godt fra Sunndalen. Spenningen var stor om hvorledes terrenget ville arte seg videre innover når fortoppen ble nådd. Det var også et imponerende syn. Terrenget falt bratt av på baksiden av fortoppen, ned mot en svær botn dekket av evig isbræ med et utall av sprekker. Det beste av alt var imidlertid at sprekkenes ennå ikke var åpne. De var bare markert med myrke skygger og så ut til å kunne passeres på ski uten risiko. En rask utforkjøring brakte oss fort ned til sprekkelandskapet.

Våre forhåpninger slo til. En undersøkelse viste at sprekkenes var ufarlige, så det var bare å feie avsted videre innover. Hadde det vært senere på sommeren, ville vi ha fått et svært arbeide med å ta oss fram over sprekkenes. Det var et stort held at det var så sen sommer, og usedvanlig meget snø igjen enda så sent som 23. juli.

Vi gikk videre innover mot det store ukjente. Ypperlig føre, stekende sol og flott tur i imponerende omgivelser. Ned i en ny botn, langt innover og så stigning igjen. Kom fram på en egg, hvor vi ble stoppet av et stup. Praktfull utsikt herfra over fjordene og havet. Etter en rast dreiet vi av til høyre. Sterk stigning i retning mot hovedtoppen. Det ble for bratt med ski her. Måtte ta dem på nakken og sparke trinn oppover. Endel sprekker var begynt å åpne seg på dette stykket, men med det førsteklasses utstyr vi hadde bød ikke forseringen av dem på nevneverdige vanskeligheter.

Omsider slaknet terrenget av og skiene kunne igjen tas på. Den avsluttende del av bestigningen artet seg som en fornøylig skitur i lang og jevn stigning. Ikke lenge etter sto vi på Vinnufjellets

Rast i Vinnufjell

Arne Wenaas

høyeste topp (1823 m), som de første skiløpere som noensinne har trukket sine skispor over dette usedvanlig flotte fjell. Praktfull utsikt fra toppen, særlig på en slik dag med så klar luft. Et utall av tinder horisonten rundt. Særlig var det morsomt å se igjen Romsdalsfjellene. Vi kunne tydelig se de forskjellige nåler på Trolltindeggen, likeså Vengetind, Kvandalstind og selvsagt Jura-tind. Bak det hele — havet, som symboliserte uendeligheten på en høyst effektiv måte. Jotunheimen så vi også og i syd Snøhetta og Svonåtindene, og i øst Sylene. I nord Trollheimens kjente og kjære konturer. Oppholdet på toppen ble langt og vi hadde stor glede av kikkerten.

Selve toppen er dekket av storbreen. Varden står derfor lenger nede på eggen som leder mot vesttoppen (også kalt Dronningens krone) — en beskjeden varde som sikkert ikke har hatt mange besøk.

Et forslag om å traversere eggen til Dronningens krone ble nedstemt, da det ville ta for lang tid. Det er sannsynlig til venstre

for vesttoppen de såkalte tindena — nåler befinner seg. Såvidt vi kunne se var de ikke av den skarpeste sorten. Det ble derfor besluttet å gå til angrep på den sydlige utstikkende fortropp av hovedtroppen. Den skulle mangle varde ifølge de på forhånd innhentede opplysninger.

Først fikk vi en susende utforkjøring. Bratt og herlig — med fin slalom. Tok av skiene lenger nede og sparket trinn i snøen over eggen. Herfra hadde vi målet rett foran oss. Toppen så problematisk ut, og vi beklaget oss på frisk klatring. Først nedstigning langs en smal egg til et skar. Her skiftet landskapet karakter, og det ble til vår store skuffelse bare småklatring opp eggen til toppen.

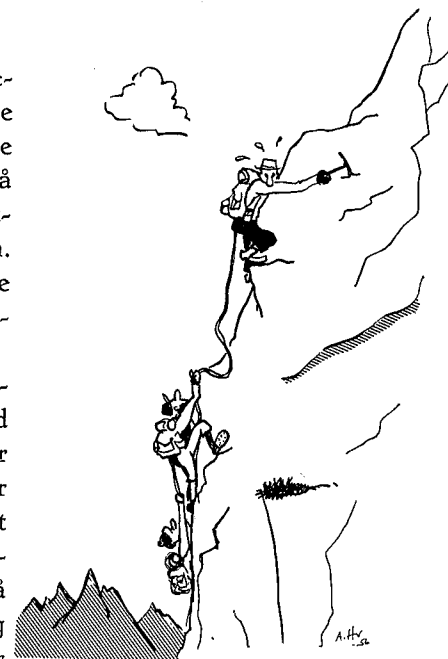
Til vår glede var det intet spor etter mennesker. Det er ikke hver dag en foretar førstebestigninger, og vi bygget derfor en varde — høy og slank — ute på kanten av stupet mot øst. Denne toppen døpte vi Francestind til minne om den første kvinne som har vært på disse trakter og som ytet fremragende prestasjoner på denne strabasiose turen.

Etter en herlig rast på Francestind klatret vi tilbake langs eggen og kom greit tilbake til det sted hvor skiene var etterlatt.

Så gikk det i en eneste lang slalomkjøring på gnistrende føre helt ned til «Ralet». Atter gikk det så snørr og tårer rant, hvilket man ikke ofte har fornøynelsen av ved Olsokleite.

Større festmiddag og feiring av dagen, bestigningen av Vinnufjell, Francestind og den minneverdige skiløpning i disse flotte og jomfruelige omgivelser.

Kl. 6 forlot vi «Ralet». Hjemturen gikk greit etterat vi hadde

— det ble bare småklatring opp eggen — — —

lettet sekkene for proviant og ved. Det trakk over igjen utpå ettermiddagen, og tåken begynte å drive rundt tindene. Da vi om kvelden nærmet oss Grasdalssetra, la den seg ned i dalen, tykk som en grøt. Dette muliggjorde at vi kunne komme gjennom faresonen uten å forstyrre oksene, hvilket passet oss utmerket. Noe overskudd av krefter til eventuell ny tyrefektning var vi da ikke i besittelse av.

Nerdal ble nådd i god behold kl. 11 om kvelden. Det var en fryd å slenge av seg ski og sekker og stable alt utstyret på Olavs bil. Denne brakte oss opp til Innerdal etter vanlig artistisk kjøring av Olav på kongeriket Norges sikkert mest dramatiske bilvei.

Den enestående gjestfrihet på Innerdal fornektet seg ikke denne gangen heller. Tenk — Betzy var oppe og serverte en større festmiddag kl. 1 om natten i anledning Vinnufjells førstebestigning på ski.

Det er en lykke at mat og drikke ikke smaker så godt til daglig. Dermed var denne lenge planlagte tur gått over i de alpine krøniker, og en suksess var den til gagns.

Sikkerlig vil ingen av ekspedisjonens medlemmer glemme disse særdeles hyggelige og interessante dager.

Slitsomt var det — —, men du verden for en lønn vi fikk for slitet.

VÅ T S T. H A N S

Av Elisabeth Næumann

Jeg vandrer langs en grågrønn elv —
 den går i stryk og kast,
 den speiler intet himmelhvelv,
 har bare sinnssvak hast.
 Den spruter over stukk og sten,
 den hvirvler langsmed stranden,
 og ingen bredd er hvit og ren
 med solvarm glød i sanden.
 — Og ovenfra så øser det,
 det plasker jevn og tett.
 Så lenge riktig pøser det,
 forlengst er jorden mett.
 Men elven bare svulmer opp,
 den drikker i seg alt,
 den milelange elvekrop,
 vi håpet ville falt. — —
 — — —

Var det ifjor du slengte deg i gresset her med boken,
 og skulle jeg når laksen bet la'n røke eller koke'n?
 Var det ifjor at gjøken gol så morsomt her i lia?
 Var det ifjor at det var sol sån just på denne tia?
 — Jeg vet jo vel at laksen spratt
 og det var kaffebål på stranden
 den lyse, varme St. Hans-natt
 (og nistekurv til fiskemannen)
 og deilig, varm var sanden.